

Nr 1137

Av herr Nordstrandh, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 31, angående forskarutbildning och forskarkarriär m. m.

I proposition nr 31/1969 angående forskarutbildning och forskarkarriär m. m. föreslås (s. 67) att den nuvarande akademiska doktorsgraden avskaffas och ersättes med en doktorsexamen, avlagd på fyra år efter grundexamen, samtidigt som licentiatexamen som mellanled bortfaller. Nedprutningen av den tid det skall få ta för att uppnå doktorat är alltså högst väsentlig. Fyra år ungefär är den tid som tidigare har åtgått för att avlägga licentiatexamen i icke alltför krävande ämnen.

Ingen vill förneka att den tid som åtgår för och den möda som nedläggs på att uppnå nuvarande doktorsgrad oftast icke står i rimlig proportion till användbarheten och värdet av det uppnådda resultatet. Men därifrån till att fastslå en hård och bindande fyraårsregel för doktorsstudierna är steget långt. Det kan med tillfredsställelse antecknas att propositionen (s. 68) gör något litet undantag med längre studietid för läkare, tandläkare och veterinärer, eftersom forskarutbildningen i deras fall måste kombineras med en omfattande klinisk erfarenhet, men det halva medgivandet tas i stort sett tillbaka genom kravet på att »studierna bör dock läggas upp på ett sådant sätt att den effektiva forskarutbildningstiden blir ungefär fyra år även inom berörda ämnesområden». Vad beträffar teologer, humanister, tekniker, naturvetare m. fl gäller däremot att de praktiskt taget ovillkorligen måste hålla sig till fyraårsbegränsningen. Endast i s. k. undantagsfall får förlängning medges.

Mot detta alltför statiska och dogmatiska betraktelsesätt kan invändas att olika forskningsprojekt, som skall redovisas i avhandlingsform, kan kräva olika lång tid. En på förhand absolut fastställd tid kan slå sönder, olyckligt begränsa eller helt förhindra bearbetningen av i och för sig lovande och lovvärda forskningsuppgifter. Åtminstone någon generell flexibilitet i den tillåtna tidsåtgången torde vara av nöden. Vi saknar i vårt utbildningsväsen all erfarenhet av hur en hårt tidsbunden utbildning av forskare verkar i praktiken.

Härtill kommer att den ökade och förbättrade handledning av blivande forskare, som skall vara en av förutsättningarna för tidsnedprutningen, inom den närmast överskådliga tiden icke får den dimensionering och den kvalitet som den måste ha för att stå i paritet med forskaradepternas antal

och behov. Det akademiska högstadiet lider av underförsörjning på lärare. Det förekommer att en ensam professor i dagsläget handleder hundratalet eller flera licentiander och doktorander. De förstärkningar i forskningshandledningen som i propositionen ställs i utsikt torde vara helt otillräckliga, och mycket mer är av finansiella skäl i fortsättningen icke att vänta. Antalet doktorander kommer troligtvis att ständigt öka, medan antalet forskarhandledare förblir i stort oförändrat. Denna forskningens och forskningshandledningens vardagsverklighet talar även den för flexibilitet i tidsåtgången för den nya doktorsexamen, om denna inte kvalitetsmässigt skall löpa risken att bli mer nedbantad än som avses.

Med stöd av vad som ovan anförts hemställes,

att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte uttala, att tidsåtgången för avläggande av den nya doktorsexamen icke ovillkorligen skall begränsas till fyra år utan — under alla förhållanden tills erfarenhet vunnits av ett hårt bundet systems verkningar — med generell flexibilitet kunna utmätas från fall till fall.

Stockholm den 11 april 1969

Ove Nordstrandh (m)